

HRVATSKI *glasnik*

XXXI. godina, 45. broj

11. studenoga 2021.

cijena 200 Ft

Foto: BRANKA PAVIĆ BLAZETIN

Predaja maturalnih vrpca u gimnaziji Miroslava Krleža

7. stranica

Skupština Hrvatske državne samouprave
u Vlačićima 3. – 5. stranica

Predstavljen rječnik govora santovačkih
Hrvata 6. stranica

Dvi umjetničke duše

11. stranica

Društvo znanja

Prema američkom socijologu Danielu Bellu najvažniji resurs postindustrijskog društva bit će znanje. Izraz „najvažniji” ne odnosi se na bitno novu pojavu, već na uvažavanje intelektualnog kapitala, koji igra značajnu ulogu u svim sektorima proizvodnje. Smatra se da je u današnjem društvu ključni pokretač razvoja i promjena upravo znanje. Ono ima individualnu i društvenu dimenziju, a govori se o znanju pojedinca, tvrtke, društvenom znanju, odnosno društvu znanja. Znanje se proizvodi, prodaje i stvara, primjenjuje i dijeli. Prioriteti društva znanja jesu spremnost pojedinca za učenje i usavršavanje cijeloga života, odabir i usvajanje pravih informacija, razvijanje kreativnosti i samostalnosti. Važnost cjelovitog učenja, samoobrazovanja i znanja preuzimaju i svjetske organizacije poput Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO) ili Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Glavna skupština UNESCO-a u svom izvješću naglasila je da kontinuirano obrazovanje postaje apsolutni uvjet za društveni, znanstveni, ekonomski, privredni i tehnološki napredak 21. stoljeća.

Zar ulaganje u obrazovanje nije najbolja investicija? Jest, jer ono ima dalekosežan pozitivan utjecaj. Prva karika doživotnog učenja je institucionalni sustav obrazovanja, tzv. formalno obrazovanje. Slijedi neformalno obrazovanje, faza kontinuirane nadogradnje tj. stručno usavršavanje, dodatna obuka ili prekvalifikacija s ciljem da se usavrši postojeće znanje i stječu nove spoznaje. Posljednjih desetljeća razvijena društva, zemlje i međunarodne organizacije posvetili su veću pozornost značaju kontinuiranog učenja. One zemlje koje su na vrijeme uvidjele vrijednost pojedinca kao najvećeg potencijala društva i poradi toga ulagale u obrazovanje danas se ubrajaju u najrazvijenije zemlje. Pogotovo je zajednicama važno što bolje koristiti svoje intelektualne resurse, jer bez toga neće biti održive u globaliziranom okruženju. Znači, njeni najvažniji razvojni resursi, ujedno i pokretači društveno-političkih, znanstvenih i kulturnih promjena su znanje, stručnost i sposobnost pojedinca.

Kristina

Glasnikov tjedan

U novoj smo školskoj godini 2021./2022. Što nam je donijela? Kakvo je stanje na polju „hrvatskog školstva” u Mađarskoj? Kakvo je stanje u odgojno – obrazovnim institucijama u održavanju HDS-a? Ili hrvatskih mjesnih samouprava? Prvih je za sada tri. Drugih dvije. U održavanju HDS-a Hrvatski vrtić, osnovna škola, i učenički dom Santovo je već 21 godinu, Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže je u održavanju HDS-a devetu godinu, Hrvatski vrtić i osnovna škola Mate Meršić Miloradić u Sambotelu je u održavanju HDS-a šestu godinu. Uz spomenute tri institucije ne zaboravimo još jedan vrtić i školu, gore spomenutu u Koljnofu, koja je u održavanju tamnošnje mjesne Hrvatske samouprave Koljnofa i po tome je jedinstvena među Hrvatima u Mađarskoj. Za sada tek je jedna mjesna hrvatska samouprava preuzela vrtić i školu u svoje održavanje. Hrvatska samouprava Koljnofa je bila prva mjesna samouprava koja je od 1. rujna 2014. preuzela na održavanje Osnovnu školu Mihovila Nakovića. Nakon dvije godine ista Hrvatska samouprava, od 1. rujna 2016. je i održavatelj vrtića (čuvarnice), te je službeni naziv ustanove Osnovna škola i čuvarnica Mihovila Nakovića. Održavatelji imaju široke ovlasti. Mogu odlučivati o brojnim pitanjima.

Gore spomenute odgojno-obrazovne ustanove djeluju po dvojezičnom modelu. Dodajmo kako i Hrvatska samouprava Semelja održava jednu školu, a to je škola Baranya Alapfokú Művészeti Iskola. Ostale predškolske (briga lokalnih samouprava) i školske institucije (briga države) u kojima se u nekom od zakonskih mogućnosti odvija odgoj i obrazovanje na hrvatskom je-

ziku su izvan okvira kulturne autonomije. U nekoliko od njih se odvija osnovnoškolska nastava kroz dvojezični model, u drugima kroz model podučavanja narodnosnog jezika i književnosti kao predmeta ili kao stranog jezika, a negdje tek u kružoku... „Materinski model” je također zajamčen zakonom. On omogućuje obrazovanje na materinskom jeziku, s ciljem osiguravanja narodnosnog obrazovanja „u potpunosti”. Hrvati u Mađarskoj zasad ne koriste takav model. Ovaj model omogućava učenje mađarskog jezika i književnosti kao predmeta, dok se sav ostali odgojno-obrazovni rad odvija na narodnosnom jeziku.

*„Materinski model”
je također zajamčen
zakonom.
On omogućuje
obrazovanje
na materinskom jeziku,
s ciljem osiguravanja
narodnosnog
obrazovanja
„u potpunosti.”*

Dvojezični model se 2021. godine primjenjuje u 5 (uz gore spomenute još u budimpeštanskom HOŠIG-u) odgojno-obrazovnih institucija, a dvojezični program se provodi uz to u još tri osnovne škole: petrovo-selskoj, šeljinskoj i bizonjskoj! Cilj dvojezičnog modela kojem je jezik nastave i hrvatski i mađarski jezik je postizanje „uravnotežene dvojezičnosti”. Uravnotežena dvojezičnost? Od institucije do institucije može se razlikovati koji su to

predmeti koji se podučavaju na narodnosnom jeziku, a koji na mađarskom jeziku. Uredba propisuje kako se najmanje tri predmeta moraju podučavati na narodnosnom jeziku u omjeru od 50% ukupnog broja sati tjedno.

Model predmetne nastave narodnosnog jezika i književnosti propisuje tjedno pet sati hrvatskoga jezika i jedan sat narodopisa. Cilj je osigurati učenicima usvajanje standardnog jezika, te nastavu narodopisa kao zasebnog predmeta ili u integriranoj formi s nekim drugim predmetom radi upoznavanja kulture matičnoga naroda i svoje manjine.

Svrha i cilj narodnosnog odgoja i obrazovanja su deklarirani. To je upoznavanje materinskoga jezika, kulture i tradicije i jačanje nacionalnog identiteta i pripadnosti datoj zajednici. Pripadnika date zajednice.

Branka Pavić Blažetin

Skupština Hrvatske državne samouprave u Vlačićima

U skladu s praksom prema kojoj se za vrijeme četverogodišnjeg mandata jedna sjednica Skupštine HDS-a organizira u Vlačićima na otoku Pagu, 2. listopada 2021. godine u Kulturno-prosvjetnom centru i odmara- lištu Hrvata u Mađarskoj točnije u Pansionu Zavičaj d.o.o. koji je u vlasništvu HDS-a održana je redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave. Sjednicama koje se osim u Budimpešti održavaju u raznim regijama i naseljima gdje HDS ima svoje ustanove, cilj je kako bi svaki novi saziv Skupštine upoznao ustanove i poduzeća HDS-a. Otvarajući sjednicu Skupštine predsjednik Ivan Gudan uz ostalo je naglasio kako je to ujedno i dobra prigoda da se nakon izbora 2019. godine i zatvaranja zbog pandemije članovi Skupštine okupe, malo bolje upoznaju i druže. Tijekom trodnevnog boravka u Vlačićima bilo je prilike i za nevezane razgovore o raznim pitanjima.

Jednoglasno prihvaćen pismeno predloženi dnevni red

Nakon pozdravnih riječi utvrđeno je da Skupština ima potreban kvorum, pošto su se od ukupno 31 odazvala 23 člana, uz 7 opravdano odsutnih. Za ovjervitelja zapisnika izabran je Robert Ronta, nakon čega je na prijedlog predsjednika Gugana jedno- glasno prihvaćen pismeno predloženi dnevni red. Na dnevnom redu našle su se uobičajene teme, a uvrštene su i dvije točke predložene od strane dvojice skupština. Tako je Skupština ras- pravljala o izvješćima predsjednika o radu između dvaju zasje- danja Skupštine, izvršenju odluka kojima je istekao rok, odluka- ma za čije je donošenje bio ovlašten predsjednik, preuzimanju dodijeljenih potpora od Ureda predsjednika Vlade i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, prijavi projekata za 2022. godinu prema Fondu „Gábor Bethlen“, rebalansu proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institu- cija za 2021. godinu, planu unutarnje revizije za 2022. godinu, prihvaćanju plana rada odgojno-obrazovnih institucija u održa- vanju Hrvatske državne samouprave za školsku godinu 2021./2022., pripremama osnivanja Hrvatskog internata „Colle- gium Croaticum, pripremama za priredbu „Državni dan Hrva- ta“, izvješću o financijskom stanju društva Zavičaj d.o.o., uvođe- nju imena u registar narodnosnih imena, načinu i mjeri financiranja udruga, te u okviru zatvorene sjednice i o prijedlo- gu Hrvatske državne samouprave za Narodnosno odličje. Pod točkom dnevnog reda razno bilo je riječi o inicijativi za organi- zaciju stručnog skupa za Hrvate izvan RH s naglaskom na temi Trianonskog ugovora i razdvajanja hrvatskih subetničkih skupi- na od Bačke do Gradišća.

Prihvaćeno izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine

Nakon usmene dopune predsjednika Gugana o završetku pro- jekta proširenja zgrade te svečanom otvorenju i predaji na upo- rabu Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, čime su stvoreni uvjeti za nesmetani rad, te o početku druge faze izgradnje Hrvatske škole i učeničkog doma u Santovu, Skupština je jednoglasno prihvatila izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je istekao rok i izvješće o odlukama za koje je bio ovla- šten predsjednik. Kako je dodao predsjednik Gudan, u pečuš- kom obrazovnom centru valja riješiti još samo jedan problem, a to je nedovoljan kapacitet kuhinje.

Preuzimanju dodijeljenih potpora

U okviru druge točke dnevnoga reda bilo je riječi o preuzimanju dodijeljenih potpora Ureda predsjednika Vlade i Središnjeg dr-

Objekt u kojem djeluje Pansion Zavičaj d.o.o., poduzeće Hrvatske državne samouprave

žavnog ureda za Hrvate izvan RH. Predsjednik Gudan kratko je izvjestio nazočne da je u proteklom razdoblju primljena potpora Ureda predsjednika Vlade za kampove u Vlačićima, dok je Sre- dišnji državni ured za Hrvate izvan RH dodijelio sredstva za e-arhiv, monografiju „Povijest i kultura Hrvata u Mađarskoj“, po- stavljanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću u Baji, državni kamp hrvatskoga jezika i kulture, te Dan hrvatskog školstva. Na- pomenuo je kako spomenuta sredstva nisu dodijeljena HDS-u već određenim ustanovama, ali je praksa da se ugovor sklapa s Hrvatskom državnom samoupravom, te su im neke potpore već i proslijeđene.

Prijava projekata za 2022. godinu prema Fondu „Gábor Bethlen“

U sklopu rasprave o prijavi projekata za 2022. godinu prema Fon- du „Gábor Bethlen“ predsjednik Gudan uz ostalo je kazao kako su pozivi otvoreni do 14. listopada, a Hrvatska državna samouprava po običaju će prijaviti maksimalnih deset projekata. Tražit će pot- poru za Susret hrvatskih kazališnih družina, Dan hrvatskog škol- stva, Dan hrvatskog tiska, Dan Hrvata, Nagradni likovni natječaj, Kazivanje stihova i proze, Projektne teme, Državno hodočašće i Zidni kalendar s dječjim crtežima. Budući da je objavljen i poziv za kampove HDS će prijaviti i projekt kampova u matici.

Jednoglasno prihvaćen proračun s jednakim prihodima i rashodima u iznosu od 2 993 414 233 forinti

Ponajviše zbog spomenutih potpora bio je potreban i rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2021. godinu, koji je Skupština jednoglasno prihvatila s jednakim

prihodima i rashodima u iznosu od 2 993 414 233 forinti. Od toga su prihodi i rashodi za funkcioniranje prihvaćeni u iznosu od 1 763 324 007 forinti, a za investicije u iznosu od 1 230 090 226 forinti.

Jednoglasno prihvaćen Plan unutarnje revizije i Plan rada odgojno-obrazovnih institucija

Skupština je bez rasprave jednoglasno donijela odluke o prihvaćanju Plana unutarnje revizije za 2022. godinu i Plana rada odgojno-obrazovnih institucija u održavanju Hrvatske državne samouprave za školsku godinu 2021./2022., dakle Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu i Hrvatske škole Mate Meršića Miloradića u Sambotelu.

Osnivanje Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“

O pripremama za osnivanje Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“ predsjednik Guban je ponovno rekao kako je cilj da se za studente koji žive i studiraju u Budimpešti, odnosno u Pečuhu uspostavi centar gdje će se za njih, kao i za hrvatsku mladež, organizirati razna predavanja, skupovi i usavršavanja. Kolegij bi mogao postati bazom budućih hrvatskih intelektualaca u Mađarskoj. Cilj je da se okupe i zadrže mladi Hrvati, kako to, primjerice, već nekoliko godina radi slovačka zajednica, i to s prilično velikim uspjehom. U dogovoru s Croaticom jedan centar uspostavio bi se u Ulici Lónyay, gdje je kupljen stan koji je preuređen, a krajem rujna već su se uselili prvi studenti. Pošto treba udovoljiti određenim kriterijima da bi to i službeno postao kolegij, u tijeku je ishođenje dozvole za rad. Na posljednjoj Skupštini odobreni su zahtjevi tri studentice i jednog studenta. Dok ne budu osigurana državna sredstva troškove će pokriti Hrvatska državna samouprava, a za sljedeću godinu se nadaju potpori mađarske vlade. S druge strane grad Pečuh vratio je zgradu bivšeg vrtića u centru grada. Za preuređenje i obnovu zgrade budućeg „Collegium Croaticum“ dobili su i potporu te se nadaju da će od sljedeće godine i pečuški centar otvoriti vrata studentima. Pečuški kolegij bit će osposobljen za smještaj osam studenata. Svake godine Hrvatska državna samouprava odlučivat će o tome koga će primiti. Bit će to pokusna godina dok se ne dobije dozvola vladinog ureda. Skupština je primila k znanju kratko izvješće te ovlastila predsjednika Gubana i Ured HDS-a da poduzmu konkretne korake za utemeljenje ustanove, a ukoliko sve bude spremno na sljedećoj Skupštini donijet će se i odluka o utemeljenju.

Pripreme Državnog dana Hrvata

Kako je u vezi s pripremama Državnog dana Hrvata nazočne ukratko izvijestio predsjednik Guban, priredba se organizira 20. studenog u Budimpešti, u Kulturnom centru Sándor Csoma Kőrösi (bivši KC Pataky). Program počinje u 16 sati misom koju će predvoditi subotički biskup Slavko Večerin, a nastavlja se u Kulturnom centru Sándor Csoma Kőrösi otvorenjem izložbe, pozdravnim i prigodnim govorima, uručenjem odličja te kulturnim programom. Za kulturni program je uvijek odgovoran domaćin, ove godine to je Peštanska regija, konkretno dr. Dinko Šokčević i ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan. Prema riječima dr. Dinka Šokčevića priprema se dvodijelni program. S jedne strane izložba na temu prošlosti i sadašnjosti Hrvata u Budimpešti, odnosno Peštanskoj regiji, a s druge strane igrokaz, svojevrsni vremeplov posvećen prošlosti budimpeštanskih Hrvata, kao i folklorni program. Dan Hrvata suorganizira se sa Savezom Hrvata u Mađarskoj, a iz svake regije organizira se po jedan autobus sudionika.

Izvješće o financijskom stanju društva Zavičaj d.o.o.

Na prijedlog skupština Tibora Szabadosa u dnevni red je uvršteno i izvješće o financijskom stanju društva Zavičaj d.o.o. „Kao što ste vidjeli, lani je zbog pandemije bila katastrofalna sezona. Skoro da je i budućnost poduzeća bila upitna, stoga je Zavičaju d.o.o. odobren zajam u iznosu od 20 milijuna forinti. Naime, Odbor za financije želi vidjeti kakva je aktualna financijska situacija“, podsjetio je uvodno predsjednik Ivan Guban. Skupštini je nazočio i punomoćnik društva Zavičaj d.o.o. Ivica Kovačić, zadužen za nadzor financijskog poslovanja, koji je uz ostalo naglasio da su rezultati ove godine negdje na razini od 80 posto u odnosu na 2019. godinu. Stoga se može utvrditi kako su prihodi dostigli oko 90 posto onih iz 2019. godine, te se udvostručili u odnosu na 2020. godinu. Usto je ostvaren i povoljniji poslovni rezultat. U izvješće je uključio i deveti mjesec, naglasivši kako je ove godine ostvaren ukupan prihod od gotovo 2 milijuna kuna i dobitak od 560 tisuća kuna. Prema njegovim riječima to znači da je Zavičaj „pregrmio“ spomenuto razdoblje, postao ekonomski stabilan, što u financijskom smislu jamči da će kad istekne takozvani krizni, COVID kredit društvo moći ispunjavati svoje obveze. Prava situacija će se vidjeti kad se bude radio poslovni plan za sljedeću godinu te će se donijeti odluke o daljnjem razvoju. U svakom slučaju, financijska situacija jamči povrat pozajmice. Naravno, sredstva od dobiti će se istopiti do kraja godine, jer nakon listopada, kada se očekuje još nešto prihoda, do kraja godine bit će samo troškova održavanja. Može se zaključiti da će 2021. godina biti dobra. Prijedlog odbora za financije bio je da ove godine započne povrat kredita u ratama, što je Skupština jednoglasno podržala. Na pitanje dokle je zgrada u Vlašićima u našem vlasništvu i zna li se što će biti dalje, predsjednik Guban odgovorio je da je prema ugovoru sklopljenom na 20 godina zgrada HDS-u prepuštena na korištenje do travnja 2023., ali usprkos brojnim razgovorima i pokušajima da se to pitanje riješi do danas je sve neizvjesno, iako su još prije sedam godina dobili obećanja da bi zgradu mogli dobiti u trajno vlasništvo, tim više, jer su u međuvremenu HDS i Vlada Mađarske puno uložili u objekt. U posljednjih sedam godina niti nakon više desetaka pisama upućenih nadležnim institucijama u RH nisu uspjeli dobiti konkretan odgovor, ishoditi rješenje, ali je izrazio uvjerenje da će se do spomenutog datuma to pitanje riješiti. To bi mogla biti tema na sljedećem Mješovitom odboru dviju Vlada koji ove godine vjerojatno već neće biti održan, a mogao bi se održati na proljeće, premda se tada u Mađarskoj održavaju izbori. Na prijedlog zastupnice Marije Pilšić Skupština je prihvatila odluku kojom se predsjednik ovlašćuje da se u vezi s tim obrati Vladi RH, te ispita postoji li namjera za produljenje ugovora ili predaje zgrade u trajno vlasništvo.

Prihvatanje imena Tihan

Na temelju pristiglog zhtjeva Skupština je jednoglasno prihvatila odluku da se u Registar hrvatskih narodnosnih imena uvrsti muško ime Tihan.

Rasprava o prijedlogu dr. Franje Pajrića

Na prijedlog dr. Franje Pajrića, s obzirom na skori rok za prijavu projekata za financiranje rada udruga, odnosno programe, u dnevni red je uvrštena i rasprava o načinu i mjeri financiranja udruga, kako funkcioniranja tako i programa. Izrazio je mišljenje da se najviše natječu narodnosne samouprave, umjesto da se jača civilno društvo, koje konstantno propada. Kao najveći problem naveo je da se kod dodjele ne uvažavaju težina ili prioriteti

projekata. Tako su, primjerice, lani svi dobili jednako po 200 tisuća forinti. Kako je uz ostalo kazao, problem je u tome što se tim sredstvima neki programi ne mogu financirati, što ne ohrabruje civilna društva, dapače, neki čak i odustaju. Jer ako se uzme u obzir koliko treba raditi na pisanju, sastavljanju i obračunu projekata, nitko se neće truditi i bit će sve manje projekata. Predložio je da bi se ipak trebalo odlučivati prema težini i prioritetu, jer se neki programi ne mogu ostvariti iz spomenutog iznosa te će se sredstva na kraju vratiti. Zamjenica predsjednika Angela Šokac Marković, ujedno i članica Pododbora za dodjelu potpora od strane hrvatske zajednice, naglasila je da se što se tiče rada civilnih udruga ne možemo žaliti, okvirni iznos koji je izdvojen za projekte civilnih udruga je odgovarajući. Skoro su sve civilne udruge dobile traženi ili barem približan iznos. U svezi s kulturnim projektima naglasila je da će ih se prijaviti tristotinjak. Odlučivalo se prema konceptu da se prihvaćaju oni projekti koji su udovoljili kriterijima. Tako su svi projekti dobili barem minimalna sredstva. Prema objavljenim uvjetima ne može se drukčije. Puno je odbijenih projekata, ali se podupiru već tradicionalne priredbe. Na primjedbe o financiranju rada civilnih udruga Angela Šokac Marković je odgovorila kako se radi prema uputama donositelja odluka. Franjo Pajrić je uz ostalo rekao da se za funkcioniranje daje možda i previše, a za programe premalo. Ukoliko je projekt sastavljen tako, operativna potpora može se koristiti i za financiranje pojedinih priredbi, dodala je Angela Šokac Marković. Predsjednik Ivan Guban naglasio je kako je legitiman cilj jačanje civilnog društva, ali nije sigurno da u svim naseljima djeluje više civilnih udruga, u nekima ih možda uopće nema, stoga su pokretači života hrvatske zajednice narodnosne samouprave, koje su legitimne kao i civilne udruge. Angela Šokac Marković navela je i problem da najviše prijava stiže za hodočašća, iako se iz sadržaja vidi da su to hodočašća samo po nazivu. Tako se ove godine izleti više ne financiraju. Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac izrazio je mišljenje da se ne posve-

ćuje dovoljna pažnja civilnim, napose državnim civilnim udrugama, jer neke mjesne narodnosne samouprave imaju sličan proračun kao i civilna udruga koja djeluje na državnoj razini. Potrebna je veća potpora, što vrijedi i za potporu koja stiže iz matice. U raspravu se uključio i glasnogovornik Jožo Solga, ujedno član Odbora za dodjelu potpora, naglasivši da će se okvirni iznos povišiti s 500 na 700 milijuna forinti, ali se podjela unutar 13, odnosno 12 narodnosti odvija po broju prijavljenih projekata i traženom iznosu. Po takvom se omjeru među narodnostima dijeli i okvirni iznos. Ukoliko natječaj udovoljava uvjetima mora se odobriti barem minimalna potpora. Tako je bilo do sada, ali od ove godine će se to donekle promijeniti, što znači da će se pri prijavi projekta birati područje i način potpore. Kandidati mogu navesti da će se zadovoljiti s minimalnim iznosom od 300 tisuća forinti, u suprotnom mogu naznačiti da im za ostvarenje programa treba milijun forinti, ali moraju biti svjesni da nije sigurno da će taj iznos i dobiti. Konačna odluka je u rukama nadležnog državnog tajnika, odnosno državnog tajništva i Ureda predsjednika Vlade. U prvom krugu dosta je naših projekata i programa odbijeno, jer kandidati nisu priložili potrebne dokumente, niti su se odazvali pozivu za dopunom u zadanom roku, dodala je Angela Šokac Marković.

Razno

Na kraju je pod točkom dnevnog reda „Razno“ dr. Dinko Šokčević predložio da se ranije planirani skup i susret Hrvata izvan granica RH poveže s prisjećanjem na Trianonski ugovor koji je rezultirao razdvajanjem Hrvata od Gradišća preko Baranje do Bačke, te se raspravlja o razdvajanju i njegovim utjecajima, sve do danas. Drugih pitanja, primjedbi i prijedloga nije bilo pa je predsjednik okončao Skupštinu koja je održana u prostorijama Pansiona „Zavičaj“ u Vlačićima.

BPB@SB

Nastavljena je suradnja s Hrvatima u Mađarskoj

U okviru trajnoga sporazuma o međusobnoj suradnji između Osnovne škole Geze Kissa u Šeljinu u Mađarskoj i Fakulteta hrvatskih studija, dio praktične nastave iz predmeta Nastava hrvatskoga jezika u dijaspori održan je od 13. do 17. rujna 2021. u šeljinskoj školi. Predmet je osmislila i u nastavu diplomskoga studija Kroatologije (kao izborni predmet) uvela profesorica Sanja Vulić, a u realizaciji praktičnoga dijela nastave sa studentima, koji se odvija u dijaspori, pomaže joj asistentica Lidija Bogović. Studenti Tamara Bednjanec, Ivana Bertić i Jurica Gottštajn najprije su u Šeljinu pratili redovitu školsku nastavu iz hrvatskoga jezika, a zatim su se okušali u samostalnom izvođenju nastave u izabranim razredima. Učenicima su vrlo lijepo prihvatili svoje nove privremene nastavnike.

Tijekom boravka u Šeljinu nastavnice i studenti razgledali su Arboretum oko dvorca u Šeljinu (koji je bio u vlasništvu grofova Draškovića iz Trakošćana) te Muzej Geze Kissa. Ravnatelj osnovne škole u Šeljinu Robert Ronta i nastavnica hrvatskoga jezika Rita Ronta povel su goste iz Zagreba na izlet u Mohač i na Mohački otok. U Mohaču im je Gradsku vijećnicu pokazala tamošnja nastavnica hrvatskoga jezika Marija Nemeth Barac.

Posredstvom gospodina Drage Horvata, generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu, održan je radni sastanak s Janjom Živković Mandić, ravnateljicom Hrvatskoga školskoga centra Miroslava Krleža u Pečuhu (od vrtića do gimnazijske mature). Na sastanku je bilo riječi o potrebi sklapanja sporazuma o trajnoj suradnji između Hrvatskoga školskoga centra u Pečuhu i Fakulteta hrvatskih studija. Ako okolnosti dopuste, sporazum će biti sklopljen prije kraja tekuće kalendarske godine.

O radnom susretu u Pečuhu, a također o aktivnostima studenata na predmetu Nastava hrvatskoga jezika u dijaspori, emitiran je prilog na Hrvatskom radiju Pečuh.

<https://www.hrstud.unizg.hr/>

Nastavljen niz književnih tribina u Bačkoj

U Baji predstavljen rječnik govora santovačkih Hrvata

U okviru niza književnih tribina na temu „Prošlost, sadašnjost i budućnost bačkih Hrvata” u suorganizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i Kulturnog centra bačkih Hrvata 30. rujna u Baji je održano predstavljanje Rječnika govora santovačkih Hrvata, jedinstvenog djela autora Živka Mandića objelodanjenog još 2016. godine. Ujedno je organizirana i tribina o govoru bunjevačkih, rackih i šokačkih Hrvata. Tom prigodom u prostorijama Kulturnog centra bačkih Hrvata okupilo se tridesetak bačkih Hrvata iz Baje i okolnih naselja, a gosti večeri bili su ravnatelj ZZHM-a dr. sc. Stjepan Blažetin i autor Rječnika Živko Mandić.

Nakon pozdravnih riječi ravnatelja Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladena Filakovića nazočnima se obratio generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat. „Dokle god smo svjesni svojih korijena i svoga jezika, mi ćemo opstati i osjećati se kao Hrvati”, naglasio je generalni konzul obraćajući se okupljenima.

Kako je uvodno naglasio dr. sc. Stjepan Blažetin, rječnik je bio predstavljen u Santovu, Zagrebu, Osijeku i Pečuhu, a sada je po prvi put predstavljen bačkim Hrvatima u Baji. S obzirom da Zavod nastoji surađivati sa svim našim organizacijama i ustanovama, posljednjih godina održane su tribine u Gari i Čavolju, a održano je i predstavljanje knjige Đure Frankovića o Josipu Gujašu Džuretinu u Martincima. Jedan vid suradnje s hrvatskim samoupravama su i monografije o pojedinim naseljima, Kozaru i Salanti-Nijemetu, a prije dva tjedna predstavljena je i monografija o Katolju. Ukratko je predstavio život i rad Živka Mandića, dugodišnjeg urednika hrvatskih izdanja i lektora Hrvatskoga glasnika, znanstvenika i istraživača naše pisane i usmene baštine, napose antroponima i toponima podunavskih Hrvata, autora trinaest knjiga, između ostalog i kapitalnog djela Rječnik govora santovačkih Hrvata. Naglasio je da knjiga ima 905 stranica, sadrži preko 20000 natuknica, a svojom znanstvenošću i obimom prva je takva knjiga Hrvata u Mađarskoj i po tome jedinstvena.

Živko Mandić kao razlog nastanka ove knjige naveo je svijest o postupnom nestajanju svekolike baštine Hrvata u Mađarskoj, posebno hrvatskih govora. Svoje izlaganje popratilo je brojnim posebnostima santovačkog govora, zanimljivostima i podaci-

U sredini autor rječnika Živko Mandić, uz njega dr. sc. Stjepan Blažetin, goste pozdravlja Mladen Filaković

ma. Pojasnio je koncept i sadržaj te način obrade natuknica Rječnika, s konkretnim primjerima. U nastavku večeri Živko Mandić govorio je i o posebnostima govora bunjevačkih i rackih Hrvata, što je potaknulo sudionike na razmišljanje o tri hrvatska govora u Bačkoj, kao i važnosti njihova očuvanja i njegovanja.

Ravnatelj Mladen Filaković zahvalio se gostima na sudjelovanju i suradnji, a ravnatelj dr. sc. Stjepan Blažetin darovao je nekoliko izdanja zavoda za buduću knjižnicu Kulturnog centra bačkih Hrvata. Kako je najavio Mladen Filaković, sljedeća tribina o rackim Hrvatima održat će se u Dušniku. S.B.

ČIKERIJA

Hrvatska samouprava 30. listopada organizirala je Hrvatsku kulturnu večer koja je održana u mjesnom Seoskom domu. U sklopu programa nastupili sui aljmaški KUD „Zora”, domaći KUD „Rokoko” i mohački/vršendski orkestar „Orašje”. U nastavku večeri održan je i bal, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se članovi orkestra „Orašje”.

KIREŠ/KEREŠ (KISKÖRÖS)

Treći s lijeva član garske omladinske plesne skupine, prvi zdesna zamjenik predsjednika Dušnočke hrvatske samouprave László Szógyi

Na svečanoj sjednici Skupštine Bačko-kiškunske županijske samouprave početkom rujna predana su ovogodišnja županijska odličja, među njima i županijsko odličje za narodnosti koje su dobili Garska omladinska plesna skupina i zamjenik predsjednika Dušnočke hrvatske samouprave László Szógyi.

Predaja maturalnih vrpce u gimnaziji Miroslava Krleža

Svečano je bilo 22. listopada u Hrvatskoj školi Miroslava Krleža. Još jedna generacija maturanata polako ali sigurno kreće na svoj put života. Prvi korak na tom putu je približavanje završetka srednjoškolskog obrazovanja koje se navješćuje činom kada se maturantima, shodno tradiciji, prišivaju maturalne vrpce na rever kako bi ih one do kraja godine i mature podsjećale na važan trenutak njihova života. Ali i druge koji ih sreću upozoravale kako su ti mladi ljudi spremni napustiti i napustiti sigurno gnijezdo svoje škole.

Ilenicima uručio knjigu hrvatskog autora, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik HDS-a Ivan Guban.

Obraćajući se učenicima ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleža Janja Živković Mandić između ostalog je rekla: „Preda mnom stoji sedamnaest maturanata s njihovim ponosnim razrednikom. Mogla bih vam pričati kako predajom maturalnih vrpce započinje razdoblje oproštaja, kako ćemo jedni drugima reći zbogom. Postali ste maturanti, učenici 12. završnog razreda, ali svoje školovanje još niste priveli kraju. Ova današnja večer je prekretnica koja vas

Na ovogodišnjoj pozivnici stajala je izreka Walta Disneya: „Prvo razmisli! Drugo vjeruj! Treće sanjaj! I na kraju usudi se.“ Gledajući ih onako lijepe u večernjima haljinama i odijelima učinilo mi se kako su već razmislili i vjeruju u svoje snove kojima kreću u susret.

Njih su programom pozdravili učenici 11. razreda s razrednicom Rebekom Hajós. Govor je na hrvatskom jeziku čitala Éva Sántha, a na mađarskom Kitty Kata Winkler. Stihove su na hrvatskom jeziku kazivali Marina Gálity i Branko Hahner, a na mađarskom pak Péter Végh. U programu naslova „Mamma Mia“ uz gore spomenute na čelu sa svojom razrednicom Rebekom Hajós sudjelovali su i ostali učenici 11. razreda, Bianka Vivien Bosnyák, Lana Drljević Švaljek, Dorina Hilmer, Viktória Fábián, Anna Horváth, Fruzsina Veronika Ronta, László Ferenc Rádai i Lothár József Schmidt.

Ali neka ipak ovo bude napis o učenicima 12. razreda i njihovom razredniku Ákosu Kolláru. Njihova imena su Emese Bödő, Rejjan Dalipi, Nikola Dokić, Leon Gerencir, Tina Gernert, Bianka Hoffmann, Petra Horváth, Lina Kocsis, Jakov Marjanović, Dóri Kovács, Alexandra Pongó, Miroslav Radics, Dorina Szálteki, Máté Turcsányi, Vanessza Újházi i Olivér Várnai.

Uz brojne roditelje, bake, djedove i prijatelje svečanosti su nazočili i generalni konzul Drago Horvat, koji je svim slav-

vodi do završne postaje u srednjoškolskom školovanju. Ako želim biti iskrena onda vas želim samo gledati i diviti vam se: toliko je drugačija sada atmosfera, toliko drugačije vam blistaju lica, ne onako kao kada se slučajno sretnemo po školskim hodnicima. Još se ne opraštamo. Samo zastajemo na trenutak, a te trenutke moramo zapamtiti. Tu smo dakle zajedno, radi vas, večeras malo zastajemo, osvrćemo se i zahvaljujući za sve skupljamo snagu za sutra. Želim da svi znaju i osjećaju da smo mi ovdje u Krleži kao složna obitelj, čiji se članovi ponose jedni drugima.”

Branka Pavić Blažetin

Knjiga za 30. jubilej Koljnofskoga hrvatskoga društva

Ljeta 1990. osnovana je prva civilna organizacija med Hrvatima u cijelom orsagu, Koljnofsko hrvatsko društvo. Tomu je jur malo već nek trideset ljet, ali pokidob je lani pandemija onemogućila vekše svečevanje, septembarski drugi petak je u mjesnom Domu kulture najprlje dočekaio posjetitelje foto-izložbe o 30-ljetnom bogatom djelovanju toga Društva. Zamislio i sastavio ju je bivši predsjednik Društva i sadašnji zamjenik načelnika Koljnofa, Geza Völgyi ml. Uza to Franjo Grubić, predsjednik Društva bio je inicijator sastavljanja knjige o rodnom selu, ku je onda Ingrid Klemenšić u ruke zela. Na promociji nazočni su bili i lektor knjige Mirko Berlaković, kot i delegacija partnerske općine iz Kiseljaka, Bosne i Hercegovine.

Uredjivački tim: sliva Geza Völgyi ml., Ingrid Klemenšić i Franjo Grubić

Nazočne je u Kulturnom domu pozdravio mjesni poglavar Franjo Grubić, a med časnim gosti su bili ovput i Josip Kvasina, predsjednik Parlamenta Srednjobosanskoga kantona, Mladen Mišurić Ramljak, načelnik općine Kiseljak i predstavnik Željezanske biskupije, fra Božidar Blažević. Za slikovni prikaz sela Koljnofa po riči glavne urednice, stali su na raspolaganje, „prvič, ovo naše omiljeno selo, drugič jedna kamera, fotoaparati na drugoj strani kamere jedan izvrsni hobi fotograf, naš Joži Viši, ki neumorno slika usput hodajuć, ki zabilježi za vjekovječnost svaki kutljac našega sela.“ Knjiga je podijeljena na poglavlja; Hodočasna crikva pohoda Blažene Dvice Marije, Crikva svetoga Martina, Dijeli sela, Na našoj Gori, Pilji u selu, Na cimiteru, Usput, Naše ustanove i Selo nekada. Uz 153 slike stavljen su na 80 stranica i književna djela kot Čudno pripetenje hodočasne kapele, iz pera gradišćanskoga pjesnika i mučeničkom smrću ubijenoga koljnofskoga farnika, Ivana Blaževića iz 1920. ljeta, Nakovićeva domoljubna pjesma, Šinkovićeve poznate štrofe Hrvat sam ter i osnovne informacije o pojedini znamenitosti. Zadnji dio izdanja

sadrži nekoliko kipicov o negdašnjem izgledu sela. Dvojezično izdanje Koljnofskoga hrvatskoga društva sadrži slike glavne urednice i fotoamatera Joška Višija ter bivšega tajnika Društva Geze Völgyija. U uredničkom timu su se našli pravoda predsjednik Društva, Franjo Grubić i stari i mlađji Geza Völgyi. Omotnica je djelo sambotelskoga grafičara Zsolta Dévaija, a izdanje je financijalno podupirano od Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Fonda Gábora Bethlena. „A na kraju dragi štitelji na vami je red da pogledate, preštete i procijenite našu knjigu. Znae na nju gledati iz različitoga pogleda. Ali jedno vam znamo garantirati: Mi smo vam od srca rado sastavili, grafički predjelali i tiskali. Knjigu smo završili s našom obljubljenom jačkom Ništ mi se ne vidi... Sad za završetak neka gluši ova jačka uz instrumente Koljnofskih tamburašev“, rekla je još Ingrid Klemenšić.

Po riči Geze Völgyija ml., nije bio cilj da se napravi jedna velika monografija, jedna diboka svestrana knjiga o Koljnofu, nego da na slikovit način predstavlja se selo, ta lipota, ta šarolikost, te znamenitosti s kimi se more dičiti ovo naselje, a i njegovi stanovnici. Dodao je da Ingrid Klemenšić kot ključna peršona uredjivanja, baratala se je s konci. „Svi ki su djelali na knjigi, aldovali su svoje slobodno vrime i za to su besplatno učinili sve. Zato im velika hvala!“ Za prezentacijom knjige i izložbe Društva, slijedila je plesanica s Bečkimi džumbuši.

Tiho

Trenutak za pjesmu

spominki

spominki
pol vijeka u nji
po pol vijeka
spominak
i naš spomenik
njemu

Jurica Čenar

Dio publike

Petrovski pedagogi na stručnom putovanju po Gradišću

S dr. Franjom Pajrićem pri trianonskom spomeniku

U Interaktivnom muzeju „Gradišće prez granic“

U petrovskoj Dvojezičnoj školi skoro svi pedagogi su zaposleni iz rodnoga sela, zvana dvih učiteljic iz Sambotela. Zato se je i narodila ideja da će napraviti stručni izlet, 15. i 16. septembra, u Hrvatsku. Na programu bi bio Čakovec, Varaždin, Trakošćan i Krapina, ali zbog pogibeli od korona-virusa u zadnji tren se prominio plan i najpr su došla gradišćanska sela. Prvi dan je peljao učitelje u Umok i Vedešin sa spalom u Šopronu, a drugi dan je dočekao goste Interaktivni muzej, Dvojezična škola i čuvarnica Mihovila Nakovića, Taschnerova izložba, Spomenik budućnosti, Trianonski monument u Koljnofu, a u Prisiki Zbirka sakralne umjetnosti Hrvatov u Ugarskoj, lokva i park Hali, a u Plajgoru Meršičeva hiža. U okviru školskoga predmeta narodopisa, pravoda će i školari biti dopeljani na spomenuta zanimljiva mjesta. Za drugi krug stručnoga izleta ostane Bizonja i Kermija, kot Hrvatski Židan, Kiseg, i južni dio Gradišća. Iako manje-više svi poznaju ovu regiju, i ovako je bilo presenećenja, otkrića, brojne lipote i čuda vridnosti od ovoga putovanja, izjavila je školska direktorica, Ana Škrapić-Timar.

Tiho

Stručni izlet undanskih zastupnikov

Na četverodnevnom stručnom izletu u Pečuhu i okolici su boravili 9. septembra, u četvrtak, kotrigi Hrvatske samouprave

Unde, Čila Pinter, Anamarija Haniš i Lajoš Balogh. Zvana razgledavanja varoša, pravoda su onda posjetili i gradski Hrvatski dom, kade su se sastali s predsjednikom Hrvatske državne samouprave Ivanom Guganom, kot i glasnogovornikom Hrvatov u Ugarskom parlamentu, Jozom Solgom.

Petrovski Dolnji kraj dobio najzad Amerikanski križ

Rijetkokrat more človik pogledom sprohadjati uživo, kako na terenu djela restaurator i kako se onda jur najzad postavi obnovljeni spomenik, ili štatua. Amerikanski križ u Dolnjem kraju Petrovoga Sela, s raspetim Jezušem i likom Majke Božje, ove zadnje tajedne je jako falio svim nam, ki u blizini stojimo i svaki dan projdemo tudaj. Zato smo se svi veselili da je 18. septembra, u subotu, vraćen na svoje staro mjesto sakralni spomenik, kojega su postavili Petroviščani iz Amerike, 1905. ljeta. Bar tako piše na štatui, dokle monografija Štefana Geošića o Petrovom Selu za ljeto označuje 1906. Spomenik je u prošlosti pretrpio brojne napade, o kom čuvaju povidajke seoski ljudi. Križ je dala obnoviti mjesna Hrvatska samouprava, a restauraciju je napravio vašvarski majstor, Mihály Sejber. Po njegovi riči, istu subotu su spodobnu zadaću imali i u Pornovi i u Gornjem Četaru. Na novi fundamenat postavljeni križ, u medjuvrimenu je dobio već i obrambenu farbu. Hrvatska samouprava Petrovoga Sela će dati postaviti još jedan križ na austrijsko-ugarskom hataru, u susjedstvu graničnoga prelaza.

Tiho

Bogatstvo...

Rijetki i zanimljivi trenutak postavljenja na staro mjesto

Obnovljen klub za hrvatske programe

Hrvatska samouprava Stolnog Biograda financijskom potporom Fonda „Gábor Bethlen” obnovila je klub za hrvatske programe, koji se nalazi u Domu kulture i vjeronauka sv. Stjepana. Naime, samouprava, čija je ravnateljica, a ujedno i predsjednica Hrvatske samouprave Janja Cindrić-Jakubek ovdje održava svoje priredbe. Napominjemo kako je Državno tajništvo za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima početkom godine objavilo poziv za dostavu projektnih ideja za ulaganje, obnovu i održavanje tijekom 2021. godine. Samouprava je prijavila projekt obnove kluba za hrvatske programe, za koji joj je omogućena bespovratna potpora od 800 000 forinti referentne oznake NEMZ-BER-20-0432. Izvođenje radova započelo je 15. veljače 2021. godine, a izvođač je bila tvrtka Viktora Somogyija, koja je dala najpovoljniju ponudu. Tijekom radova obnovljeni su zidovi i električna mreža prostorije koja je prikladna za priredbe komorne naravi.

Foto: ISTVÁN NAGY

Obnovljena prostorija

Kristina Goher

Hodočašće u Međugorje

„Za kršćanina postoji samo jedan stav prema budućnosti. To je nada u spasenje.” S takvim pozitivnim stavom, koji nam je Gospa dala u kolovozu 1984. godine, krenuli smo prema budućnosti, ponovno prema Međugorju. Premda je predsjednica Hrvatske samouprave VIII. okruga Katica Benčik u dva navrata organizirala hodočašće u Međugorje, prošle se godine zbog pandemije hodočašće nije moglo ostvariti. Mi, koji smo u više navrata bili u Međugorju, odlazak smo iščekivali s velikim ushićenjem, jer Gospin je poziv u nas ulijevao sve veće iščekivanje novog susreta s Gospom. U Međugorju nas je kao i uvijek do sada lijepo primio i počastio naš domaćin Mijo. Nakon toga uputili smo se na Križevac gdje smo izmolili križni put. Najmlađa hodočasnica bila je učenica naše škole Lilla Bengyeszov, koja pohađa 6. razred. Bosonoga, križni put je miolila zajedno s ocem, neumorno se penjući kamenjarom do križa. Njezina ustrajnost u molitvi sve nas je još dublje potakla da i mi, odrasli, slijedimo njen primjer. Nakon večere neki od nas su se uputili ka Podbrdu, već u mraku. Dobili smo snagu da izmolimo sva tri otajstva krunice. Na tom putu osjećao se nedostatak snage zajednice hodočasnika, koja je bila znatno manja u odnosu na prethodne godine, ali i Isus je govorio „gdje je jedan tu sam i ja”, te smo i mi molili za sve koji nisu mogli biti s nama kao ranije. Dodatnu snagu i motivaciju na tom iscrpljujućem put dale su nam Gospine riječi: „Predajte sve probleme i poteškoće Isusu i molite. Molite, molite, molite...”, potpisuje Jasmin Novljaković.

Lilla Bengyeszov

Lilla Bengyeszov, Anica Mandić, Jelica Kőrösi

Jelica Kőrösi

2. Hrvatski piknik

Hrvatska samouprava Budimpešte i Hrvatske samouprave Novog Budima, X., XII., XIII., XVI. i XXI. okruga 25. rujna u Sportskom kompleksu Zoltán Varga organizirale su 2. Hrvatski piknik, koji održan usporedno s 14. izdanjem Hrvatskog nogometnog turnira „In memoriam Stipan Pančić”. Sudionike su dočekali krcati stolovi sa sendvičima koje su pripremili članovi budimpeštanske Hrvatske izvorne plesne skupine, dok je kolače pripremila predsjednica Hrvatske samouprave XXI. okruga Andrea Tábori, a suhomesnate proizvode omogućio je dušnočki mesar Antal Pozsonyi. Uz domaću rakiju i vino nudili su se pivo i sokovi. Nakon proglašenja rezultata sportskog susreta svi su sjeli za stolove: naime, za vrijeme turnira pripremala su se ukusne pljeskavice u somunu. Druženje je potrajalo do kasnih popodnevni sati.

Kristina Goher

Dvi koljnofske umjetničke duše

Na prvoj skupnoj izložbi otac i kći Aniko i Ferenc Taschner

Ljeta 1999. je prvi intervju za Hrvatski glasnik napravljen s koljnofskim drivorizbarom Ferencom Taschnerom, ki je odonda postao pravo otkriće gradišćanskoga umjetničkoga svita sa svojimi specijalnim kipi. Ti izgledaju kot moljarske slike, a zapravo su rizane, dubane u drivo. Za kći, Aniko, čuda nismo znali sve doni-dob, dokle nij' začela obnoviti sakralni spomenik u Koljnofu, a sad jur i za Bizonju. Zvana toga, nje slike govoru zopet o takovi emocija da te bi bilo zaistinu kvar shranjati. Zato je dr. Franjo Pajrić predložio da u Škadnju Etnomemorijalnoga centra, 11. septembra, u subotu, otvara se prva skupna izložba oca i kćeri (palelno su potekli u selu i trgadbena povorka i fešta na Glavnom trgu, a i dvodnevna likovna kolonija).

Bubanj Drum Kroida zahtjeva pažnju publike u Škadnju, koji je ovom prilikom znamda i tjesan za sve goste, ki bi htili te subote pogledati gotova djela Taschnerovih. „Kad smo u pandemiji načinili ov Škadanj, ovu štalu, onda smo obećali da ćemo imati priliku ča predstaviti domačega. Najveći problem je da domaći človik grot doma ni cijenjen. Dvi umjetničke duše, jedan duba u drivu, a druga slika na platnu, danas pokazuju svoju dušu svitu. Da je Aniko ovako talentirana, to smo kasno doznali” veli u uvodu dr. Franjo Pajrić ki se zahvaljuje tecu Ferencu Taschneru da

Brojna djela na platnu i drivu

nijedno putovanje „Po staza naših starih” nisu ostavili prez umjetničkoga djela, ka su sad u izložbenom prostoru. U svoje, i u ime oca, Aniko prikzame hrvatsku rič i malo u stresu, malo i gantljivo s drhtavim glasom izrazi svoje veselje da su tolikimi doš-

Zainteresirana publika, ne samo domaća

Otac i kći pri otvaranju izložbe

li na njevu prvu izložbu. Kako doznajemo od nje, med ocem i kćerom spodobnosti se ne daju negirati. „Kad smo bili školari naši učitelji su vidili da imamo malo kreativnosti u sebi, ali to smo mi hitili kraj. Ocu je došao šport va žitak, a meni je došla ljubav. Otac mi svenek veli, ča je va tebi, to će svenek vandojti”, kaže umjetnica i nastavlja: „Jako nam je važan naš identitet ter i to da smo Koljnofci, da smo se ovde zrasli, ovde živimo da ovde se starimo. Teme su nam većputi iste, sakralni motivi, križi, štaci-je, vjeru si držimo i poštujemo. Otac većputi najzad ide va ljeti, u Šopron, u revolucionarno 1956. ljetu, koraca u povijesti, otkriva rodni kraj. Ja sam većputi u 2020. ljetu pandemije i viruša stvarala, trefilo me jako. S ovimi kipi sam sprobekala pokazati ča mislim za ovo”, čujemo još od umjetnice, koga tiho, naslanjajući se na batiku, sprohadja nje otac. „Ja se ufam va to da ćemo još čuda

ljeta skupa djelati, to mi je jaka želja” dodaje još na kraju svojega govora Taschnerova kći i preporuča djela posjetiteljem s ovimi riči: „I ta djela za društvo, ki u samoći stvara pred platnom”. Tetac Ferenc nek u četiri oka povidaju da oni se najbolje čutu nek u djelaonici i samo zbog toga su dali glas za ov projekt, kad je Aniko bila toliko oduševljena. Svim nam skupaspravnim, u tajanstvenoj svitlosti pred stijenami i kipi posudjena je topla atmosfera u ovom, zvanarednom ambijentu, kade se odjaču i kitice, „Gizdav sam da sam Hrvat...al nek Hrvat ljubim znam, zato i moja ružica mora bit Hrvatica...” a to je oblubljena jačka hižnoga para Taschner.

Aniko i Ferenc Taschner na sredini te subote su pozvali ljude na tišinu, na zanimljivo putovanje, prik česa su prikdali kusić njeve velike ljubavi. Na sriču nas obožavateljev, ki sa znatiželjom i divljenjem čekamo i nastavak....

Tiho

Brza cesta od Virovitice do Zagreba

Sredinom svibnja potpisan je ugovor za gradnju čvora Virovitica, čime kreće gradnja brze ceste od Virovitice prema Špišić Bukovici te dalje prema Bjelovaru i Zagrebu. Ovaj povijesni ugovor potpisali su predstavnici Hrvatskih cesta d.o.o. kao investitora te izvođača radova Osijek-Koteks d.d. Vrijednost radova je 74,4 milijuna kuna (bez PDV-a). Projekt brze ceste koji započinje u čvorištu Vrbovec, prelazi Viroviticom sve do Terezinog Polja a u ukupnoj dužini od 60 kilometara. Izgradnjom brze ceste od mađarske granice do Zagreba uklonila bi se prometna odsječenosti, u smislu povezivanja i bolje komunikacije s ostatkom Republike Hrvatske.

Projekt koji broji izgradnju velikog broja kilometara, četiri faze izvođenja, više građevinskih i lokacijskih dozvola i postupaka javne nabave, velik broj izvlaštenih čestica, tisuće i tisuće papira, nije mogao nastati preko noći. Uz radove čvora kod Virovitice krenuli su i radovi kod Farkaševca prema Bjelovaru. Treba što prije dogovoriti kompletnu dionicu od Špišić Bukovice do Bjelovara u dužini 41 kilometar i da se započnu aktivnosti kako bi se ta cesta završila do 2025.

godine, istaknuo je virovitički gradonačelnik Ivica Kirin, te dodao kako u lipnju ili srpnju izlazi i kompletna građevinska dozvola i dokumentacija za cjelokupnu dionicu od Bjelovara do Terezinog Polja u dužini od 56 kilometara, te će tako biti omogućeno spajanje s Mađarskom.

- bpb-

„Amazon of Europe Bike Trail“

Sredinom svibnja nastavljene su aktivnosti u posljednjem razdoblju provedbe projekta „Amazon of Europe Bike Trail“. Održana je online Konferencija naziva „Promišljanja o cikloturizmu“, s više od 60 sudionika s cijelog područja Prekograničnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav.

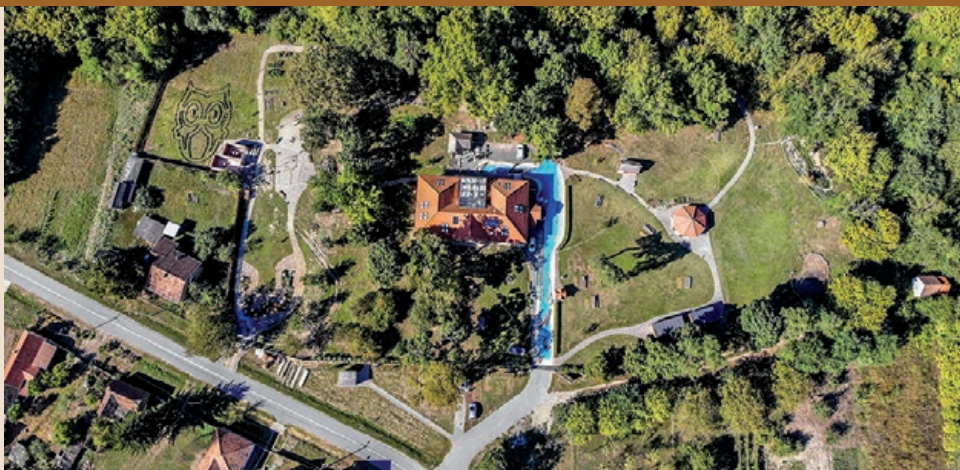
Projektom je partnerima predstavljen raspored triju višednevnih terenskih obilazaka novouređene Amazon of Europe Bike Trail rute u pet zemalja duž rijeka Mure, Drave i Dunava. Staza će se dvama četverodnevničkim izletima prezentirati predstavnicima turističkih agencija iz zemalja središnje Europe te medijima. Sedmodnevno je putovanje južnom rutom od Austrije, preko Slovenije i Hrvatske do Srbije s povratkom sjevernom rutom u Mađarskoj rezervirano za ciljnu skupinu budućih posjetitelja, a to su avanturisti i zaljubljenici u aktivan život i prirodu. Osim pozitivnog utjecaja na cikloturizam ovi će posjeti europskih gostiju služiti i za promociju kulturne i prirodne baštine, jedinstvene ljepote i iznimne vrijednosti.

- bpb-

Dravska priča

Posjetiteljski centar „Dravska priča“ iz Noskovaca dobitnik je nacionalne godišnje nagrade „Simply the Best“ u kategoriji novi projekt u turizmu za 2020. godinu. Ovu nagradu za kreativnost, inovativnost, razvoj i unapređenje turističke ponude destinacije tradicionalno dodjeljuje UHPA – Udruga hrvatskih putničkih agencija i turistički časopis Way to Croatia, a „Dravsku priču“ je nominirala Turistička zajednica Virovitičko-podravške županije.

- bpb-

Mala stranica

Portreti članova obitelji Zrinski

Keresturska Osnovna škola „Nikola Zrinski“ uoči Dana Zrinskih redovito raspisuje natječaj za učenike pomurskih škola, odnosno partnerskih ustanova iz Hrvatske. Tema se svaki put vezuje uz povijest obitelji Zrinski. Kroz dugi niz godina učenici su dobivali razne zadatke, od oslikavanja događaja iz povijesti velikaške obitelji do izrade maketa Novog Zrina i mosta na Muri, a ove godine trebali su izraditi portrete članova obitelji Zrinski, pri čemu se nije smjela koristiti tehnika crtanja ili slikanja. Iz tri škole (Boršfa, Kerestur, Serdahel) pristiglo je preko 30 vrlo kreativnih radova. Učenici su izradili mozaike portreta Nikole Šubića Zrinskog, Nikole Zrinskog Čakovečkog, Petra Zrinskog, Katarine

Hanna Gyergyák preuzima prvu nagradu

Radovi učenika iz različitih škola

Zrinske Frankopan i Jelene Zrinske. Nakon vrednovanja radova u predvorju škole uređena je izložba koju je u sklopu svečanosti otvorio počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos. Ravnateljica Beata Herman svim je sudionicima podijelila spomenice, a najboljima i nagrade. Među natjecateljima prvo mjesto postigla je učenica keresturske škole Hanna Gyergyák, drugo mjesto osvojio je učenik iz Boršfe Botond Feitli, a treće mjesto podijelili su učenica serdahelske škole Zselyke Csire i učenik keresturske škole Milán Szarka.

Beta

„Moje drago serce!“

Nemoj se žalostiti sverhu ovoga moga pisma, niti burkati. Polag Božjega dokončenja sutra u deseti ore budu meni glavu sekli, i tulikajše naukupe tvojemu bratcu. Danas smo mi jedan od drugoga serčeno prošćenje uzeli. Zato jemljem ja sada po ovom listu i od tebe jedan vekuvečni valet, tebe proseći, ako sam te u čem zbuntovao, ali ti se čem zameril (koje ja dobro znam), sprosti mi. Budi Bog hvaljen, ja sam k smerti dobro pripravan, niti se plašim. Ja se ufam u Boga vsemogućega, koji me je na ovim svitu ponizil, da se tulikajše mene hoće smilovati, i ja ga budem molil i prosil (komu sutra dojt ufam se), da se mi na okupu pred njegovem svetem tronušem u dike vekivečne sastanemo.

Veće ništar ne znam ti pisati, niti za sina, niti za druga dokončanja našega siromaštva. Ja sam vse na Božju volju ostavil. Ti se ništar ne žalosti, ar je to tako moralo biti.

V Novem Mestu, pred zadnjem dnevom mojega življenja, 29. dan aprila meseca, o sedme ore pod večer, leta 1671.. Naj te Gospodin Bog s mojom kčerju Aurorum Veronikum blagoslovi.

Grof Zrini Petar”

Pismo Petra Zrinskog supruzi Ani Katarin Zrinskoj
Uvečer, 29. travnja 1671. godine, dan uoči smaknuća

Mađarski vatrogasci česti gosti u Svetoj Mariji na natjecanju sa zaprežnim špricama

Ne broje godine, ali rado dolaze

Neočekivano za ovo pandemijsko vrijeme, u DVD Sveta Marija ostali su ugodno iznenađeni kad su im na ovogodišnje 25. međunarodno natjecanje sa zaprežnim špricama došli prijatelji i suradnici iz mađarskog pograničnog naselja Murski Križevci. Predvođeni stalnom članom natjecateljske postave i društvenim čelnikom Antunom Tišljarićem na ovo zanimljivo natjecanje godinama dolazi nova garnitura mladih mađarskih vatrogasaca. „Želim da mladi vatrogasci uvide kako su ljudi ovdje i kod nas nekada gasili požare. I kod nas postoje takve stare šprice, ali se ne koriste za takvu vrstu natjecanja“, kaže Tišljarić i dodaje kako dolaze novi, jer se žele uvjeriti u priču o natjecanju koje postoji tu u blizini na desnoj obali rijeke Mure. Rekao je kako ne zna broja koliko su puta od 25 natjecanja bili u Svetoj Mariji, ali je siguran da su bili preko deset puta. Kaže kako je posebnost ovog natjecanja otvaranje novih vidika pa tko zna, možda će se i oni jedanput iskušati u tome, jer sada već imaju dosta iskustva. Dolaze jer žele produbiti prijateljstva s vatrogasima domaćina, a dobro surađuju i s DVD Kotoriba i Donja Dubrava.

Slobodno možemo reći da su vatrogasci, od početka suradnje uspostavom demokratskih odnosa s lijeve i desne obale Mure, jedna od najpostojanijih udruga koja surađuje s prijateljima iz Hrvatske. I ako je taj dio Mađarske nastanjen pomurskim Hrvatima, malo ih govori hrvatski, a za vježbu je potrebno poznavanje jezika, jer se suci natjecanja prijavak podnosi na hrvatskom jeziku, pa zato Antun na prijavak vrlo dobro, a već je dosta i naučio hrvatski družeći s vatrogascima ranije spomenutih društava.

Kako prolaze na natjecanjima?

Antun kaže kako se se sjeća da su jednom bili zadnji, a poslije su se pokušavali držati zlatne sredine. Ove su godine od 19 natjecateljskih ekipa osvojili 11. mjesto. „Bilo bi bolje da nismo kod vježbanja zaradili 5 negativnih bodova, a koji su rezultat našeg neznanja i stalnog nadopunjavanja znanja“, opravdao je plasman Antun Tišljarić, kojeg poznanici u Međimurju zovu Toni.

Tekst i snimke: Mladen Grubić

Ekipa iz Murskih Križevaca

Berbeno veselje s Mejašima

Hrvatska samouprava Pustare krajem rujna priredila je Berbenu povorku na koju je pozvala ekipe iz svih hrvatskih pomorskih naselja kako bi zajedno obilježili berbene običaje. Vesele su družine na šareno okićenim traktorima, u narodnim nošnjama krenule u obližnji vinograd Šandoricu i oživjele ulice hrvatskim pjesmama. Nakon

Pustarske plesačice

Mladi na koncertu „Mejaša“

toga kod podruma načelnika Ladislava Prekšena održana je prezentacija tradicionalnih berbenih radova, prešanja i kušanja mošta. Vlasnici vinograda pripremili su izvrsna jela koja su se nekada kuhala u vinogradu za vrijeme berbe. Najčešće su to bili paprikaš od pijetla, pogačice, proja, gibanica i razni kolači. Djeca, mladež i stariji su jednako uživali u kušanju raznih specijaliteta i slatkog mošta. Nakon veselja u vinogradu program je nastavljen na trgu ispred Seoskoga doma, gdje su kulturne grupe iz Sepetnika, Mlinaraca, Pustare, Petribe i Sumartona izvele hrvatski kulturni program, a glavna atrakcija bio je koncert poznatog hrvatskog sastava „Mejaši“, u čijoj su izvedbi uživali brojni žitelji Pomurja.

Beta

Promocija u Čitaonici mohačkih Šokaca

U organizaciji Hrvatske narodnosne samouprave Mohača i Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj u Čitaonici mohačkih Šokaca 16. listopada 2021. održano je predstavljanje monografije „Salanta-Nijemet, stoljeća vjere i jezika“.

Nazočne je pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Mohača Đuro Jakšić, a monografiju su predstavili urednica monografije Branka Pavić Blažetin, predsjednik Hrvatske samouprave Salante Silvester Balić i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin. Silvester Balić je i autor napisa u monografiji naslova „Salanta jučer i danas“.

U programu je sudjelovao Orkestar Hrvatske samouprave Mohača, koji se pobrinuo za glazbeni okvir.

DAN KUPUSA U POGANU

U organizaciji Hrvatske samouprave Pogana, a uz potporu Mjesne samouprave Pogana i Fonda „Gábor Bethlen“ 25. rujna priređen je Dan kupusa. Većernji program obilježili su hrvatski i njemački plesovi, a nastupili su plesači KUD-a Tanac, plesna skupina poganskih učenika, Ženski pjevački zbor „Snaše“ i mjesni njemački mješoviti pjevački zbor. Svi su večerali sarmu, a bal su svirali Tomo Božanović i prijatelji.

Nezaboravno vjenčanje

Dana 10-og srpnja prisustvovali smo vjenčanju jedne naše odgojiteljice iz Kozara.

Povodom tog značajnog događaja djeca su obukla lijepe nošnje. Zahvaljujući roditeljima dvadesetak mališana iz velike grupe kozarskog vtića uljepšalo je vjenčanje odgojiteljice i njezinog voljenog mladoženje.

U okviru kraćeg programa mališani su im uz pjesmu i ples predali „šivenu maramicu“, dok smo slušali pjesmu Gordane Lazarević: „Mara, mara, maramica...“ u izvedbi orkestra „Orašje“.

Poslije pozdravne pjesmice odrasli djelatnici vrtića poklonili su im osobni dar ukrašen kamenčićima, simbol temelja braka.

Zatim je uslijedilo veliko kolo na trgu ispred mišljenske crkve. Bračni par se slikao s rodbinom, nakon čega je povorka krenula dalje, svojim putem...

Radujemo se što smo mogli prisustvovati vjenčanju naše odgojiteljice i dijeliti njezinu radost. Putem novinskih stranica Hrvatskog glasnika želimo im dug i bezbrižan zajednički život. Živjeli!

Tünde Andrić Jekl

HARKANJSKA BERBA

Članovi Mješovitog pjevačkog zbora harkanjskih Hrvata družili se izvan proba i nastupa, koristeći svaku priliku za jačanje zajednice. Tome pogoduju i berbe u vinogradima članova zbora koji imaju vinograde na judskim i harkanjskim padinama Tenkesa. Među njima je i obitelj Ferike Radosnaija. Svake godine on, supruga Đurđa i sin Tihomir rado očekuju berače zbora na svojoj berbi. Tako je bilo i ove godine, 22. rujna. Okupilo se njih tridesetak i za čas su bili gotovi s poslom. Tim je više vremena ostalo za priču, pjesmu, šalu i veselje oko dobre hrane i kapljice. Druženje uvijek započinje tradicionalnim berbenim doručkom. Potom se zašlo među lozu. Godina je dala kvalitetno grožđe, rekao mi je jedan od berača koji su brali portugizac i graševinu. Ručak je bio izvrstan mješani paprikaš s nogicama, koljenicom i govedinjom mesom. Uz svirku harmonikaša Slave sve ide lakše. I tako, iako se kaže kako vinograd voli slugu, mirno se može reći kako isti nagrađuje prijatelje koji se okupe oko njega. A Hrvati iz Harkanja se u vinogradu obitelji Radosnai tradicionalno okupljaju i za Vinkovo.

ZLATNA DIPLOMA MARIJI BOŠNJAK

FOTO: FACEBOOK PÉTERFÉ A.

U sklopu svečanosti održanoj u zgradi pečušskog gradskog poglavarstva povodom 50., 60. i 65. godišnjice stjecanja diplome uručene su željezne, zlatne i dijamantne diplome zaslužnim pečuškim i baranjskim pedagogima.

Među ostalim nagrađena je i Marija Bošnjak, koja je diplomirala u Kapošvaru prije 50 godina. Diplomom joj je uz buket cvijeća uručio profesor Kapošvarskog Sveučilišta dr. István Rosta. Događaj je glazbeno obogatio trio (fagot - frula - violina) Pannonske filharmonije. Marija Bošnjak je od prvih radnih dana radila kao odgajateljica i voditeljica pečušskog Hrvatskog vrtića.

DUŠNOK

U suorganizaciji mjesne Hrvatske samouprave i domaćeg tamburaškog sastava „Zabavna industrija“, uz potporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije 4. prosinca u Dušnoku će se prirediti VIII. Dušnočki tamburaški festival koji će se održati u kavani „Blues“ s početkom u 18 sati. Na tradicionalnoj priredbi nastupit će tamburaški sastavi i vrsni tamburaši iz raznih krajeva Mađarske. Organizatori će uskoro objaviti opširniji program.

GYULA

U mađarskom gradu Gyuli 6. listopada sjednici udruge Savez državnih narodnosnih samouprava na poziv udruge sudjelovali su i članovi Narodnog odbora Mađarskog Parlamenta. Članovi Saveza su aktualni predsjednici državnih narodnosnih samouprava, dok su članovi Odbora uz njemačkog zastupnika dvanaest glasnogovornika dvanaest Zakonom priznatih narodnosnih zajednica u Mađarskoj. Kako saznaje MCC, sjednici su nazočili glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan. Trodnevno druženje započelo je u Békéscsabi, a nastavilo se u Gyuli. Političari narodnosnih zajednica upoznali su se s narodnostima koje žive u županiji Békés, posjetili su tamošnje narodnosne institucije, organizacije, posebnosti ove regije, te njenu turističku ponudu. Domaćin trodnevnog posjeta bila je Rumunjska državna samouprava. Na dan žalosti i Dan sjećanja na aradske mučenike u Gyuli su zajednički položili vijenac sjećanja, a tijekom poslijeponeva održana je zajednička svečana sjednica u dvorcu Almásy. Razmotrena su aktualna pitanja narodnosne politike, kao što je isticanje ugovora o javnom obrazovanju, promjene koje su se dogodile u visokom obrazovanju i njihov utjecaj na položaj narodnog visokog obrazovanja, a razgovaralo se i o predstojećim zadacima i izazovima. Među njima su nadolazeći parlamentarni izbori i popis stanovništva. Sjednici je nazočio i voditelj odjela pri Državnom tajništvu za vjerske i narodnosne veze Ureda predsjednika Vlade Richárd Tircsi, donosi platforma slovenske glasnogovornice.

NARODNOSNA NAGRAĐA BARANJSKE ŽUPANIJE ARNOLDU BARIĆU

Skupština Baranjske županije Baranje 15. listopada održala je svečanu sjednicu u Mohaču. Na sjednici su dodijeljena godišnja priznanja i nagrade zaslužnim građanima županije. Nazočnima se obratio predsjednik Skupštine dr. László Őri, a sjednici su između ostalih nazočili generalni konzul Drago Horvat i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Titula počasnog građanina županije dodijeljena je dr. Bertalanu Andrásfalvyu. Narodnosnu nagradu dobio je predsjednik Hrvatske samouprave Mišljenja Arnold Barić za njegovanje hrvatskog narodnog kulturnog naslijeđa i istaknutu društvenu djelatnost na polju organiziranja javnoga života mjesne hrvatske zajednice.

FOTO: ORGANIZATORI